

Programma Leefbaarheid 2025 - 2027

Gedeputeerde Staten van Groningen besluiten

Artikel I

het Programma Leefbaarheid 2025 - 2027 vast te stellen,

zoals is aangegeven in Bijlage A.

Artikel II

Dit besluit treedt in werking de dag na deze is bekend gemaakt in het Provinciaal blad.

Groningen, 11 februari 2025

Gedeputeerde Staten van Groningen:

René Paas, voorzitter

Hans Schrikkema, secretaris

Bijlage A

Programma Leefbaarheid 2025 - 2027

Hoofdstuk 1 Inleiding

Op 18 december 2024 heeft Provinciale Staten de Leefbaarheidsvisie 2024-2035 vastgesteld. Deze visie gaat in op trends en ontwikkelingen op het gebied van leefbaarheid in onze provincie, en welke inbreng wij als provincie t.a.v. leefbaarheid willen leveren.

Met de Leefbaarheidsvisie, de Economische Visie en de Omgevingsvisie werken we aan het versterken van de brede welvaart van onze inwoners. Brede welvaart betekent dat niet alleen materiële welvaart telt, maar alles wat het leven de moeite waard maakt. Binnen de drie visies is brede welvaart ons kompas voor de te volgen koers. Ook al heeft de Leefbaarheidsvisie geen formele doorwerking, deze is welbewust in samenwerking met onze partners vormgegeven. Immers alleen samen kunnen we werken aan het verbeteren van de leefbaarheid van onze inwoners.

Het uitvoeringsprogramma Leefbaarheid (2025-2027) bevat thema's die relevant zijn voor de hele provincie. In dit uitvoeringsprogramma richten wij onze inzet op de volgende vier thema's: gezond Groningen, bewegen en sporten in Groningen, sociaal Groningen en goed wonen in Groningen. Natuurlijk wordt niet alleen vanuit het uitvoeringsprogramma leefbaarheid aan deze thema's gewerkt, ook vanuit de domeinen milieu, mobiliteit, RO, erfgoed, cultuur, energie, landschap, landbouw, natuur, water, economie en onderwijs & arbeidsmarkt wordt hard gewerkt aan het verbeteren van de leefbaarheid in onze provincie.

Leefbaarheid is geen wettelijke provinciale taak, maar we voelen ons wel medeverantwoordelijk voor de ervaren leefbaarheid. Dat is de reden dat we sinds 2010 samen met gemeenten, zorginstellingen, onderwijs- en kennisinstellingen, sportorganisaties, welzijnsorganisaties, woningcorporaties, ervaringsdeskundigen én onze inwoners werken aan de leefbaarheidsuitdagingen in onze provincie.

De provincie heeft voor het thema leefbaarheid een aanvullende rol ten opzichte van onze partners. Soms verbinden we partijen, soms treden we op als uitvoerder, ondersteuner of aanjager. We agenderen vraagstukken of voeren lobbywerk uit. Op deze manier werken we gezamenlijk aan oplossingen voor complexe maatschappelijke uitdagingen, met als doel de leefbaarheid voor alle inwoners van Groningen te bevorderen en te versterken.

Hoofdstuk 2 Wat willen we bereiken?

Hoofdstuk 2.1 Programma leefbaarheid 2025-2027

De Leefbaarheidsvisie is opgebouwd aan de hand van Brede Welvaartsindicatoren. Het gebruik van deze indicatoren helpt om de leefbaarheid in de regio vanuit verschillende invalshoeken te analyseren, te duiden en te monitoren.

Daarbij heeft Provinciale Staten besloten tot de volgende definitie voor leefbaarheid: "Leefbaarheid is goed wonen, goed werken en goed leven in onze provincie. Leefbaarheid gaat over goede en bereikbare voorzieningen, een veilige en groene woon- en leefomgeving, en een fysiek en mentaal gezonde Groningse bevolking. Voor onze inwoners vinden wij het daarom noodzakelijk om te blijven investeren in de vitaliteit en leefbaarheid van wijken, dorpen en steden, en het platteland. Doorontwikkelen en doorleren is daarbij van belang."

In de Leefbaarheidsvisie 2024-2035 is daarom aan de hand van drie hoofdonderwerpen, te weten 'Gezond en Vitaal', 'Sociaal' en 'Woon- en leefomgeving', aangegeven wat de provinciale ambities en doelen zijn voor 2035. De onderstreepte tekst geeft de maatschappelijke doelstellingen weer, deze worden per onderwerp gevolgd door de beleidsdoelen.

Gezond en Vitaal

Meer gezonde levensjaren

- In 2035 ervaren Groningers met een lagere sociaaleconomische status een verbetering in hun kwaliteit van leven
- In 2035 is het aandeel Groningers met een chronische aandoening gedaald naar het landelijk gemiddelde

Verbeteren van mentale gezondheid

- In 2035 is het aandeel jongere en oudere Groningers dat zich eenzaam voelt gedaald
- In 2035 zijn meer Groningers tevreden met hun sociale contacten

Meer bewegen en gezonder leven

- In 2035 is het aandeel Groningers dat voldoet aan de landelijke beweegrichtlijnen gestegen
- In 2035 is het aandeel Groningers met (ernstig) overgewicht in Groningen gedaald

Sociaal

In Groningen leven minder mensen in armoede

- In 2035 is het aandeel mensen dat langdurig in armoede leeft gedaald
- In 2035 is het aandeel kinderen dat opgroeit in een huishouden met risico op armoede gedaald
- In 2035 hebben minder Groningers problematische schulden

In Groningen zijn mensen in staat om mee te doen aan de samenleving

- In 2035 is de (digitale) geletterdheid van de Groningers vergroot
- In 2035 ligt het aandeel vrijwilligers in Groningen boven het landelijk gemiddelde

In Groningen kan iedereen zichzelf zijn

- In 2035 ervaren meer Groningers zich veilig in de eigen sociale omgeving
- In 2035 voelen minder Groningers zich gediscrimineerd

Woon- en leefomgeving

De energiearmoede in Groningen is verminderd

- In 2035 is het aandeel Groningers dat aangeeft moeite te hebben met het betalen van de energierekening gehalveerd
- In 2035 zijn alle woningen aardgasvrij-gereed (isolatie-standaard)
- In 2035 zijn in Groningen relatief meer woningen verduurzaamd dan het landelijk gemiddelde

Er is voor iedere Groninger een 'passende' woning

- In 2035 is er voor de meest kwetsbare groepen passende huisvesting
- In 2035 zijn meer Groningers tevreden met hun huidige woning

Onze inwoners zijn tevreden met hun woon- en leefomgeving

- In 2035 worden meer voorzieningen als toegankelijk en bereikbaar ervaren
- In 2035 zijn de 11 regiocentra, uit het Masterplan Regiocentra, toekomstbestendig en bieden ruimte aan wonen, werk, zorg, onderwijs en cultuur
- In 2035 zijn Groningers tevreden met de mogelijkheden tot sport en bewegen, toegang tot natuur en landschap, water, cultuur, evenementen en vrijetijdsbesteding

Hoofdstuk 3 Wat gaan we daarvoor doen?

Hoofdstuk 3.1 Strategische kaders

Drie visies

We werken als provincie vanuit de Omgevingsvisie, de Economische Visie, de Leefbaarheidsvisie en verschillende programma's aan het verbeteren van de Brede Welvaart van onze inwoners.

De Omgevingsvisie

De omgevingsvisie vormt het integrale beleidskader voor alle aspecten van de fysieke leefomgeving. Voor de doorwerking naar andere overheden en voor de realisatie van onze eigen beleidsambities zetten we diverse instrumenten in. Het gaat dan om: programma, omgevingsverordening, omgevingswaarde, subsidie, projectbesluit en omgevingsvergunning.

De Economische Visie

In de economische visie geven we aan hoe we als provincie de komende jaren werken aan een toekomstbestendige economie. Drie doelen staan centraal: het versterken van het verdienvermogen van de Groninger economie, het stimuleren van de circulaire economie (meer hergebruik van materialen en afval verminderen, en het verbeteren van het vestigingsklimaat en de arbeidsmarkt.

De Leefbaarheidsvisie

In de Leefbaarheidsvisie geven we aan wat de provinciale ambities en doelen tot 2035 zijn als het om leefbaarheid gaat. Dit doen we aan de hand van drie hoofdonderwerpen: 1) Gezond en vitaal 2) Sociaal 3) Woon- en leefomgeving.

Nij Begun: sociale en economische agenda

Het doel van de sociale agenda is om ervoor te zorgen dat de regio in 30 jaar weer op het landelijk gemiddelde scoort op het gebied van (mentale) gezondheid, leefbaarheid, kansen voor de volgende generatie en werk en armoede. De economische agenda richt zich op het versterken van de economische structuur ten behoeve van goed leven, wonen, ondernemen, leren en investeren. Voor beide agenda's is 3,5 miljard euro beschikbaar in de komende 30 jaar. De maatregelen uit de sociale en economische agenda en de maatregelen in dit uitvoeringsprogramma leefbaarheid zijn aanvullend aan elkaar.

Nationaal Programma Groningen

Het Nationaal Programma Groningen is een samenwerkingsverband van Rijk, provincie en gemeenten. Het programma heeft een looptijd van tien jaar en duurt tot 2030. Voor de uitvoering van alle plannen en projecten heeft het Rijk een startkapitaal van 1,15 miljard euro beschikbaar gesteld. Via het provinciaal programmaplan Nationaal Programma Groningen is voor het thema gezondheid voor de periode 2024-2029 74 miljoen euro beschikbaar gesteld.

In dit programmaplan staan voor de lijn gezondheid vier thema's benoemd: collectieve preventie, bestaanszekerheid, gedragen en bereikbare maatschappelijke basisvoorzieningen en data & technologie. Deze thema's zijn gebaseerd op de specifieke Groningse problematiek op het gebied van gezondheid, zoals beschreven in het Regiobeeld Groningen (Het regiobeeld, de regiovisie en de regioplannen van het netwerk Gezond Groningen zijn hier te vinden). Bij de totstandkoming van het programmaplan is op basis van een analyse van de stand van zaken van gezondheid en de inzet daarop vanuit het Nationaal Programma Groningen met een aanzienlijk aantal experts en betrokkenen van binnen- en buiten de regio uitgewerkt welke 'plus' het Nationaal Programma Groningen in de periode 2024-2029 op het bestaande gezondheidsbeleid kan bieden.

Hoofdstuk 3.2 Tactisch plan

Onder andere via dit uitvoeringsprogramma leefbaarheid (2025-2027) gaan we stappen zetten om de doelen uit de Leefbaarheidsvisie (2024-2035) te realiseren. De activiteiten die we uitvoeren leiden tot bepaalde resultaten en zo dragen we bij het aan bereiken van de beleidsdoelen en de maatschappelijke doelen voor leefbaarheid. Zie bijlage I voor een uitwerking hiervan.

Die stappen zetten doen we natuurlijk niet alleen, die zetten we samen met onze samenwerkingspartners. Immers op het gebied van leefbaarheid is de rol van de provincie aanvullend op die van onze partners. Soms is onze rol verbindend, dan weer uitvoerend, ondersteunend of stimulerend, soms agenderend, dan weer lobbyend. Zo werken we samen aan oplossingen voor complexe maatschappelijke opgaven, met als doel het stimuleren en verbeteren van de leefbaarheid van alle inwoners van Groningen.

Hoofdstuk 4 Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid 2025-2027

Brede Welvaart

Brede welvaart gaat verder dan alleen materiële welvaart, het omvat alles wat het leven de moeite waard maakt, zoals gezondheid, veiligheid, sociale verbondenheid en een goede leefomgeving. In essentie gaat brede welvaart om een integrale benadering. De monitor Brede Welvaart geeft ons en alle Groninger gemeenten een stand van zaken en inzicht in de ontwikkeling van brede welvaart. We koppelen deze indicatoren aan onze beleidsdoelen op zowel de lange als korte termijn.

Uitvoering

1. We organiseren diverse kennisdeling-bijeenkomsten, zowel voor onze eigen medewerkers maar juist ook ter ondersteuning van gemeenten en andere geïnteresseerde organisaties. Zo organiseren we bijeenkomsten zoals lunchlezingen en het symposium Brede Welvaart. Verder laten we een e-learning module brede welvaart ontwikkelen.
2. We zetten ons in voor toepassing van brede welvaart in de beleidspraktijk.
3. We organiseren dat verschillende methoden en aanpakken hiervoor ontwikkeld worden. We denken mee over de inzet van de Kerngroep Brede Welvaart. De kerngroep fungeert als een denktank en klankbordgroep om de praktische toepassing van brede welvaart te bevorderen. Hierbij zijn bestuurders, beleidsmedewerkers en professionals uit verschillende inhoudelijke domeinen betrokken.
4. We zorgen dat Sociaal Planbureau Groningen de brede welvaart in de provincie monitort. Elk jaar wordt de data geüpdatet. Naast objectieve data vullen zij door middel van het Groninger Panel ook subjectieve data aan de monitor toe. Denk hierbij aan tevredenheid met het leven of ervaren bereikbaarheid.

De vier pijlers van het uitvoeringsprogramma

Het realiseren van de maatschappelijke doelen zoals verwoord in de Leefbaarheidsvisie (2024-2035) en de beleidsdoelen maakt dat de provincie binnen het Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid 2025-2027 kiest voor haar inzet op de volgende vier thema's, te weten:

1. Gezond Groningen
2. Bewegen en sporten in Groningen
3. Sociaal Groningen
4. Goed wonen in Groningen

Daarbij zijn wij als provincie één van de vele spelers op deze thema's. We trekken hierin dus op met onze partners. Want de maatschappelijke uitdagingen waar we in onze provincie voor staan, kunnen wij niet alleen oplossen. Daarvoor is samenwerking tussen ons en gemeenten, zorg- en welzijnsorganisaties, kennis- en onderwijsinstellingen, adviesbureaus en woningcorporaties, sportinstellingen, culturele organisaties, ondernemers en inwoners van groot belang.

Hoofdstuk 4.1 Gezond Groningen

In de provincie Groningen zijn er aanzienlijke gezondheidsverschillen, zowel tussen verschillende gemeenten als binnen gemeenten zelf. Bijvoorbeeld inwoners in stadsdeel Groningen-Noord hebben een kortere levensverwachting en lagere kwaliteit van leven dan bewoners in de zuidelijke wijken van de stad. Deze verschillen hangen samen met sociaaleconomische factoren en leefstijlkeuzes, zoals roken, weinig beweging en overgewicht. Daarnaast veroorzaakt de afhandeling van de mijnbouwschade in sommige regio's extra stress, wat bijdraagt aan gezondheidsklachten.

De zorgvraag neemt toe, terwijl het zorgaanbod afneemt, zowel voor lichamelijke als psychische zorg. Zorg- en welzijnsorganisaties kampen met personeelstekorten, en ook de informele zorg staat onder druk door een tekort aan verzorgers. Dit vergroot de druk op mantelzorgers, terwijl formele en informele zorg elkaar in de toekomst maar beperkt kunnen aanvullen.

Wat betreft ervaren gezondheid zijn Groningers over het algemeen tevreden, hoewel er regionale verschillen bestaan. Mensen met een lager inkomen of in een huurwoning zijn doorgaans minder tevreden over hun gezondheid.

De mentale druk op de inwoners van Groningen is de laatste jaren toegenomen door factoren als de coronamaatregelen, de aardbevingen en de dagelijkse stress. Vooral mensen met een lagere sociaaleconomische status ervaren extra stress door financiële onzekerheid en de dreiging van geldproblemen. De afhandeling van mijnbouwschade zorgt ook voor verhoogde risico's op zowel fysieke als mentale klachten. Bij jongeren komen hier naast prestatiedruk ook de effecten van sociale media bij, wat de mentale belasting verder vergroot.

Sociale contacten zijn essentieel voor welzijn en geluk, maar eenzaamheid neemt toe, zowel onder jongeren als volwassenen. Deze factoren laten zien dat de oplossingen voor veel gezondheidsproblemen vaak buiten de traditionele zorg- en welzijnssector liggen.

Hoewel de provincie geen wettelijke taak heeft op het gebied van zorg en gezondheid, voelen wij wel een duidelijke verantwoordelijkheid. Door de grote uitdagingen in de zorg, zoals het tekort aan zorgprofessionals, is samenwerking steeds urgenter geworden. De provincie speelt hierin een rol als verbinder, stimulator en facilitator. We gaan hier de komende jaren op verschillende manieren invulling aan geven.

Waar zetten we op in?

Zorg & Voorzieningen (regeling)

Met de Subsidieregeling Zorg & Voorzieningen willen we de zorg- en voorzieningeninfrastructuur in de provincie Groningen toekomstbestendig maken. De regeling richt zich enerzijds op de fysieke vernieuwing, door subsidies te verstrekken voor de bouw van nieuwe of de verbouwing van bestaande multifunctionele accommodaties die zorgfuncties omvatten. Anderzijds ondersteunt de regeling de proces- en activiteitenkant van deze versterking, zoals investeringen in de voorbereidingsfase en de periode na de realisatie van deze accommodaties. Dit omvat subsidies voor haalbaarheidsonderzoeken, advies, procesbegeleiding en samenwerking. Op deze manier dragen we bij aan de toekomstbestendigheid van de zorg, het voorzieningenniveau, en daarmee aan de (regionale) economie en leefbaarheid in Groningen. We bieden elk jaar twee keer de kans om een subsidievoorstel in te dienen.

Ondersteuning Gezond Groningen

De provincie Groningen is onafhankelijk voorzitter van Gezond Groningen, de netwerkorganisatie van de gezondheids- en welzijnsinstellingen binnen de provincie Groningen. De vijf actielijnen van Gezond Groningen zijn gericht op het bevorderen van de gezondheid van de Groningers en het verminderen van gezondheidsverschillen binnen de provincie. Ze zijn onderdeel van de brede aanpak om de gezondheid van de Groningers te verbeteren en duurzame, inclusieve initiatieven te ondersteunen.

De vijf actielijnen zijn:

1. Meer doen met beschikbare middelen

Deze actielijn richt zich op het optimaal benutten van de zorgcapaciteit en stimuleert de noodzakelijke veranderingen in de zorg om dit mogelijk te maken. Het gaat om het verbeteren van het gebruik van de zorgmiddelen in de regio.

2. Preventie en samenleving

Meer preventie, welzijn en samenleving (inclusief omgeving) werkt aan een gezonde basis, het gemakkelijk maken en stimuleren van gezond gedrag en aan een gezonde leefomgeving.

3. Datagestueerd werken en monitoring

Data gebaseerd werken en monitoren zorgt voor de beschikbaarheid en bruikbaarheid van zorg- en gezondheidsdata om te kunnen sturen op de acties die voortvloeien uit de actielijnen en de impact ervan zichtbaar te maken.

4. Professionals van de toekomst

De beweging die de regio maakt van zorg naar gezondheid, slaagt alleen als die verandering samen met de (toekomstige) professionals wordt ingezet, de organisaties waar ze werken en de kennisinstellingen die de toekomstige beroepsbeoefenaren opleiden.

5. Mentale gezondheid

Deze actielijn richt zich op alles wat met mentale gezondheid te maken heeft, van het voorkomen van problemen voor iedereen tot de zorg die nodig is bij ernstige problemen. De focus ligt op het verminderen van medische ingrepen, het normaliseren van mentale gezondheidswaarden en het gezamenlijk aanpakken van deze onderwerpen. Binnen deze actielijn is er ook specifieke aandacht om depressie en zelfdoding onder jongeren te voorkomen. (STORM-aanpak biedt een regionale ketenaanpak om jongeren met een verhoogd risico op depressie vroegtijdig op te sporen en laagdrempelig te begeleiden en indien nodig te behandelen. <https://www.mentaalgezondgroningen.nl/storm-aanpak/> Denk je aan zelfdoding of maak je je zorgen om iemand? Neem dan 24/7 gratis en anoniem contact op met 0800-0113 of chat op 113.nl)

Komende jaren blijven we het netwerk Gezond Groningen ondersteunen. Daarnaast is het belangrijk dat we via het uitvoeringsprogramma Gezondheid van het Nationaal Programma Groningen blijven investeren in de uitvoering van programma's en projecten die bijdragen aan de ambities van de actielijnen.

Positieve gezondheid

Positieve Gezondheid is een benadering van gezondheid die verder gaat dan alleen de afwezigheid van ziekte. Het richt zich op het versterken van veerkracht, het bevorderen van welbevinden en het verbeteren van de kwaliteit van leven. Hierbij worden niet alleen fysieke, maar ook mentale, sociale en zingevingaspecten van gezondheid meegenomen. Het gaat om het vermogen van een persoon om zich aan te passen aan uitdagingen en om actief te participeren in het leven. Door cultuur op te nemen in het beleid voor Positieve Gezondheid creëren we de kans om welzijn op diverse manieren te bevorderen. We blijven projecten op het gebied van Positieve Gezondheid ondersteunen, zoals stimulerende activiteiten voor zowel jongeren als ouderen.

Voeding

Voeding speelt niet alleen een cruciale rol in onze lichamelijke gezondheid, maar heeft ook een belangrijke sociale aspecten. Eten is vaak een middel om sociale interacties te bevorderen. Gezamenlijk koken en eten kunnen mensen samenbrengen, vooral in groepen die mogelijk anders minder sociale contacten hebben. Dit sociale aspect van voeding helpt niet alleen om eenzaamheid te verminderen, maar kan ook bijdragen aan het verbeteren van de algehele (mentale) gezondheid.

Initiatieven die sociaal koken bevorderen, zoals kookworkshops of gemeenschappelijke eetprojecten, spelen in op deze behoefte. Het biedt niet alleen kookvaardigheden, maar versterkt ook het sociale netwerk. Dit soort projecten kunnen ook het bewustzijn over gezonde voeding vergroten. Daarom gaan we een subsidieregeling opstellen voor gezonde en sociale voedselinitiatieven.

Uitvoering

1. Ondersteunen van het netwerk Gezond Groningen.
2. Ondersteunen van projecten binnen de 5 actielijnen van het netwerk Gezond Groningen, onder meer via het Nationaal Programma Groningen-uitvoeringsprogramma gezondheid.
3. Projecten ondersteunen op het gebied van Positieve Gezondheid (Voorbeeld uitvoeringsprogramma leefbaarheid 2024 waarbij de nadruk ligt op het behouden van een goede gezondheid en langer wegblijven van de medische zorg. O.a. kunst kan bijdragen aan ziektepreventie in het sociale domein), zoals stimulerende activiteiten voor jongeren en ouderen.
4. Zorg en voorzieningen regeling voortzetten.
5. Subsidieregeling opstellen voor gezonde en sociale voedselinitiatieven. (Voorbeeld voedselaanbod op scholen (moestuinen/voedseltuinen op school) + educatief onderdeel (vb. samen koken met kinderen)).
6. Ondersteunen van 'Samen koken voor iedereen'. (Voorbeeld camouflage-aanbod laaggeletterdheid 2024).
7. Gezonde leefstijl initiatieven ondersteunen. (Hierbij kan gedacht worden aan: Dynamische schooldag, Dans op Recept, Gezonde Huiskamer).

Hoofdstuk 4.2 Bewegen en sporten in Groningen

Het aantal Groningers met overgewicht is de afgelopen jaren aanzienlijk gestegen, met een duidelijke toename in de regio's Noord- en Oost-Groningen. Deze trend weerspiegelt de landelijke ontwikkeling, maar in Groningen is het percentage mensen met overgewicht sterker gestegen dan het landelijke gemid-

delde. Verwacht wordt dat dit aantal in de toekomst verder zal groeien, wat extra druk zal leggen op onze zorgsystemen. De gezondheidsrisico's die gepaard gaan met overgewicht, zoals hart- en vaatziekten, diabetes en bewegingsbeperkingen, zullen dan ook toenemen. Het is daarom van groot belang dat we proactief beleid voeren om deze ontwikkeling tegen te gaan.

Provinciaal sport- en beweegbeleid is een essentiële pijler voor het bevorderen van de vitaliteit, gezondheid, leefbaarheid en brede welvaart van onze inwoners. Door te investeren in sport en bewegen kunnen we de gezondheid van onze inwoners verbeteren, de druk op de zorg verlagen en bijdragen aan een duurzame en gezondere samenleving. Ook actieve mobiliteit speelt hier een belangrijke rol in omdat het niet alleen gaat om het verplaatsen van de ene naar de andere plek, maar ook om het bevorderen van een gezonde levensstijl. We streven naar een samenleving waarin iedereen de kans krijgt om op een plezierige manier, op eigen niveau en tempo, te sporten en te bewegen, en dit in hun directe omgeving. In het komende jaar zullen we blijven investeren in sport en bewegen.

Waar zetten we op in?

Gronings Provinciaal Beweegakkoord

Een effectief sport- en beweegbeleid kunnen we niet alleen realiseren; samenwerking is daarbij essentieel. Daarom werken we nauw samen met gemeenten, sportorganisaties, onderwijsinstellingen, zorg- en welzijnsorganisaties en het bedrijfsleven om het Gronings Provinciaal Beweegakkoord verder uit te voeren. Dit akkoord vormt de basis voor een gezamenlijke aanpak om bewegen en sport toegankelijker te maken voor alle inwoners van de provincie. Waar nodig zullen we verbindingen leggen met andere regionale gezondheids- en preventieprogramma's om onze inwoners te stimuleren om meer te bewegen, met als doel een gezonder en actiever leven. Het beweegbeleid zal daarbij ook nadrukkelijk de focus leggen op inclusie, zodat iedereen, ongeacht leeftijd, achtergrond of fysieke mogelijkheden, kan deelnemen aan activiteiten. We blijven het netwerk, dat rondom het Beweegakkoord is gevormd, verder uitbouwen en ondersteunen.

Inclusief bewegen en sporten

Een belangrijke doelgroep binnen ons beleid is mensen met een beperking. Zij bewegen en sporten aanzienlijk minder dan mensen zonder beperking, terwijl juist bij deze groep veel gezondheidswinst te behalen valt. Sporten en bewegen kunnen een groot verschil maken in hun fysieke en mentale welzijn. Het organiseren van sport op lokaal niveau voor mensen met een beperking is vaak een uitdaging, door de relatief kleine aantallen per gemeente en de grote diversiteit aan beperkingen. Daarom besteden we extra aandacht aan deze groep, met het oog op het bevorderen van kansengelijkheid. We willen ervoor zorgen dat mensen met een beperking in Groningen net zoveel mogelijkheden hebben om te sporten als mensen zonder beperking. We zetten de regeling die sporters met een beperking en sporttalenten ondersteunt voort.

Er zijn inwoners die we tot nu toe minder goed bereiken in het provinciale beweeg- en sportbeleid. Denk daarbij aan senioren, mensen met een chronische ziekte en mensen met een lichamelijke beperking. We willen kijken hoe we deze inwoners beter kunnen bereiken en betrekken bij de diverse activiteiten die ondernomen worden. Dit doen we binnen het Gronings Provinciaal Beweegakkoord en samen met Huis voor de Sport Groningen. Daarbij betrekken we inspirerende voorbeelden zoals het Rotterdamse FitFestivals, en de Special Olympics Nederland.

Jonge talentvolle sporters

Onze inzet voor kansengelijkheid geldt ook voor jonge sporttalenten in Groningen. Het is belangrijk dat we hen ondersteunen in hun sportieve ontwikkeling en persoonlijke groei. We willen een belangrijke rol spelen in het begeleiden van deze talenten, door hen te voorzien van de juiste middelen en kennis, en de mogelijkheden voor talentontwikkeling binnen de breedtesport te versterken. Het delen van kennis en ervaring over sporttalent en topsport kan de kansen van jonge sporters vergroten, zodat ze zich optimaal kunnen ontwikkelen en een goed fundament krijgen voor hun sportieve toekomst. We blijven hierop inzetten via Topsport Noord en Talenthub Noord. Ook zetten we de subsidieregeling voor vervoerskosten voort.

Volwassenenfonds

Met het oog op kansengelijkheid, vinden wij het belangrijk dat er geen (financiële) drempels zijn voor onze inwoners om te gaan bewegen of sporten. Iedereen moet met plezier kunnen bewegen en sporten. Voor de jeugd nemen wij drempels weg door het ondersteunen van het Jeugdfonds sport en cultuur. Op dit moment wordt een verkenning gedaan of een provinciale aanpak Volwassenenfonds mogelijk is in de provincie Groningen. Wij wachten de uitkomsten van deze verkenning af en maken dan de keuze of

we het Volwassenenfonds gaan ondersteunen. We zouden hiermee kunnen bijdragen aan de basisbehoefte en gezondheid van kwetsbare volwassenen.

Extra ondersteuning voor Groninger Sportclubs in 2025

Bij de begrotingsbehandeling voor 2025 heeft Provinciale Staten via een amendement 100.000 euro beschikbaar gesteld ter ondersteuning van Groningse sportverenigingen, gericht op de professionalisering en toekomstbestendigheid van deze clubs. Huis voor de Sport Groningen is gevraagd om de verenigingen in Groningen dit jaar extra te ondersteunen, gebaseerd op de behoefte van de verenigingen. Thema's waarop verenigingen hebben aangegeven ondersteuning te kunnen gebruiken zijn onder andere: sociale veiligheid, vrijwilligers, vormgeven van de organisatie, professionalisering en de toekomst.

Uitvoering

1. We blijven het netwerk dat is opgezet rondom het Gronings Provinciaal Beweegakkoord verder ontwikkelen. Daarnaast ondersteunen we projecten vanuit het Gronings Provinciaal Beweegakkoord via een herziene subsidieregeling.
2. We blijven de regeling voortzetten die sporters met een beperking en sporttalenten ondersteunt, zowel voor vervoerskosten naar trainingen en/of wedstrijden als kosten voor aanschaf van sportmaterialen en/of sporthulpmiddelen.
3. We blijven initiatieven ondersteunen die het bewegen in de openbare ruimte bevorderen, zoals lopen, fietsen en andere vormen van bewegingsactiviteiten die toegankelijk zijn voor iedereen.
4. We laten een verkenning uitvoeren naar hoe we doelgroepen die we nu minder goed bereiken beter kunnen betrekken/benaderen.
5. Via Topsport Noord blijven we talenten ondersteunen en de breedtesport via de kennis vanuit de topsport/talenten versterken, dit doen we in Groningen, maar ook op noordelijke schaal via Talenthub Noord.
6. We verkennen of we op provinciaal niveau het Volwassenenfonds kunnen ondersteunen.
7. We vragen Huis voor de Sport Groningen om de Groningse sportverenigingen extra te ondersteunen.

Hoofdstuk 4.3 Sociaal Groningen

Groningen is van oudsher een sociale provincie, waar noaberschap en gemeenschapskracht centraal staan. Naast sociale relaties zijn factoren zoals financiële zekerheid, gezondheid, jezelf kunnen zijn, woonsituatie en vertrouwen in de samenleving van invloed op het welzijn van onze inwoners. Cultuur en sport spelen een belangrijke rol in het bevorderen van sociale cohesie. Vrijwilligers zijn van essentieel belang voor de leefbaarheid. Zij zijn in alle sectoren actief, van dorpshuizen en (sport en cultuur)verenigingen tot zorginitiatieven. Door een tekort aan vrijwilligers staan voorzieningen en activiteiten onder druk. Ook de druk op mantelzorgers neemt toe, door een toenemend beroep op de informele zorg in combinatie met vergrijzing.

Een relatief groot aantal kinderen groeit op in langdurige armoede, wat het doorbreken van generatiearmoede bemoeilijkt. Ook menstruatiearmoede vormt een probleem voor sommige vrouwen en meisjes, wat hun deelname aan dagelijkse activiteiten beperkt. Geletterdheid en werkgelegenheid zijn cruciaal in de strijd tegen armoede, en de provincie speelt hier een rol in, onder andere door initiatieven in het onderwijs, bibliotheken en arbeidsmarktbeleid. Deze thema's hebben ook een belangrijke link met de gezondheid van de Groningers.

Waar zetten we op in?

Bestaanszekerheid

Bestaanszekerheid is de basis voor een stabiel en gezond leven. Mensen die zekerheid hebben over het kunnen voorzien in hun basisbehoeften kunnen zich beter richten op hun gezondheid, welzijn en toekomst. Als provincie dragen we actief bij aan het vergroten van deze zekerheid door samen te werken met gemeenten, welzijnsorganisaties en andere partners, waaronder ook het brede samenwerkingsverband de Alliantie van Kracht tegen armoede in de Veenkoloniën. We delen kennis en informatie via CMO STAMM en bieden open data aan via het Sociaal Planbureau Groningen, zodat beleidsmakers en organisaties goed geïnformeerd kunnen handelen. Daarnaast ondersteunen we initiatieven zoals de voedselbanken, het Jeugdfonds Sport en Cultuur, en de Kledingbanken Maxima, om de basisbehoeften van kwetsbare

groepen te vervullen. Ook werken we mee aan het doorbreken van 'verborgen armoede' door informele en formele partijen met elkaar te verbinden en goede voorbeelden te delen, met een focus op preventie. We ondersteunen organisaties die mensen helpen praktische vaardigheden op te doen om (weer) aan een baan te komen. Denk aan ambachtsscholen of vakscholen.

Ontbijt op school

Ontbijten voordat je naar school gaat, is voor een kwart van de kinderen niet vanzelfsprekend. En dat terwijl een goed ontbijt veel beter is voor de concentratie, prestatie en gezondheid van kinderen.

Daarom is tijdens de Provinciale Statenbehandeling van de begroting 2024 motie 60 aangenomen die ons college oproept "projecten van Groninger gemeenten die tegengaan dat kinderen met honger naar school gaan te ondersteunen met kennis, kunde, coördinatie en middelen".

Omdat de Rijksoverheid had aangekondigd de subsidieregeling te schrappen heeft de uitvoering van de motie vertraging opgelopen. Nu de lobby om de regeling voort te zetten is geslaagd, pakken wij de uitvoering van de motie voortvarend op.

(Digitale) laaggeletterdheid

Een samenleving waarin iedereen mee kan doen is sterker. Mensen die moeite hebben met taal, rekenen en/of digitale vaardigheden hebben meer moeite om werk te vinden, het onderhouden van sociale relaties, gezonder te leven en controle te houden over hun financiën. Daarom werken we samen met het bondgenootschap laaggeletterdheid, bestaande uit gemeenten, maatschappelijke organisaties, bibliotheken en onderwijsinstellingen, om projecten op dit gebied door te zetten en waar nodig extra inspanningen te leveren. We faciliteren kennisdeling tussen gemeenten en ondersteunen het uitwisselen van best practices om laaggeletterdheid te verminderen. Ook dragen we bij aan het uitvoeringsprogramma Digitalisering, zodat onze provinciale website en apps voor iedereen toegankelijk zijn. We zetten de subsidieregeling laaggeletterdheid voort.

Menstruatie armoede

Menstruatiearmoede, het onvermogen om voldoende en veilige menstruatieproducten aan te schaffen, heeft niet alleen invloed op de gezondheid en het welzijn van de betrokkenen, maar kan ook sociale uitsluiting en schaamte veroorzaken. We gaan in gesprek met verschillende organisaties, om te onderzoeken hoe we het beste ondersteuning kunnen bieden bij het verstrekken van menstruatieproducten aan kwetsbare groepen.

Inclusie

In een inclusieve samenleving kan iedereen meedoen, ongeacht onderlinge verschillen. Veiligheid, acceptatie en gelijke kansen zijn essentieel voor een inclusieve samenleving. We bevorderen dit actief door betrokken te zijn bij evenementen en campagnes die diversiteit en inclusie bevorderen en door samen te werken met lokale organisaties om discriminatie en uitsluiting te voorkomen. We faciliteren een netwerk tussen gemeenten rondom diversiteit en inclusie, zodat we van elkaar kunnen leren en samen effectiever kunnen bijdragen aan een inclusieve samenleving.

Vrijwilligers

Vrijwilligers zijn essentieel voor het in stand houden van voorzieningen en een sterke samenleving, maar er is een groeiend tekort, vooral bij sportverenigingen, cultuurinstellingen en dorps- en buurthuizen. Daarom ondersteunen we vrijwilligersorganisaties met extra middelen en werken we samen met partners zoals Groninger Dorpen, Huis voor de Sport, Landschapsbeheer Groningen, CMO STAMM en KultuurLoket om het vrijwilligerswerk op lange termijn te ondersteunen. We investeren in het netwerk Vrijwilligers Groningen en zoeken samen met de Sociale Agenda van Nij Begun naar manieren om vrijwilligerswerk te stimuleren en te verduurzamen. Ook zorgen we voor structurele ondersteuning aan lokale initiatieven rondom noaberschap en versterken we de inzet van vrijwilligers in dorpen en wijken.

Vluchtelingen

Als provincie ondersteunen we gemeenten bij de opvang en integratie van vluchtelingen door te zorgen voor een goede afstemming tussen verschillende betrokkenen, zoals gemeenten, het Rijk en maatschappelijke organisaties. We dragen bij aan het realiseren van een voldoende aantal opvangplekken en zorgen voor een adequate infrastructuur. We ondersteunen gemeenten met extra middelen en personeel en werken aan het bevorderen van integratie en maatschappelijke participatie van vergunninghouders.

Daarnaast zorgen we voor kennisdeling en netwerkvorming tussen betrokken partijen om de uitvoering op regionaal niveau te versterken.

Uitvoering

1. We bieden structurele ondersteuning aan het Jeugdfonds Sport en Cultuur, de stichtingen Leergeld, de voedselbanken in onze provincie die aangesloten zijn bij het Regionaal Distributiecentrum Groningen en aan de Kledingbanken Maxima.
2. We bevorderen kennisuitwisseling over het doorbreken van generatiearmoede. Ook delen we via CMO STAMM, kennis en informatie (www.armoedegroningen.nl) en bieden open data aan via het Sociaal Planbureau Groningen voor gemeenten, (welzijn)organisaties, (onderwijs)instellingen en andere beleids-makers.
3. We implementeren de motie voor het verstrekken van schoolontbijten, waarbij we zorgen voor een praktische invulling en effectieve uitvoering.
4. We gaan in gesprek met verschillende organisaties om te onderzoeken hoe we het beste kunnen ondersteunen bij het verstrekken van menstruatieproducten aan kwetsbare groepen.
5. We zetten de subsidieregeling laaggeletterdheid voort.
6. We gaan een subsidieregeling opzetten ter stimulering van projecten die zich richten op het voorkomen van discriminatie en uitsluiting. Tevens faciliteren we een actief uitwisselingsnetwerk tussen gemeenten en organisaties over diversiteit en inclusie.
7. We ondersteunen op verschillende manieren de samenwerkende partijen in het netwerk Vrijwilligers Groningen.
8. We organiseren regionale bijeenkomsten waarin gemeenten, woningcorporaties, maatschappelijke organisaties en andere relevante ketenpartners samenkomen om ervaringen uit te wisselen, best practices te delen en samen te werken aan het verbeteren van de opvang, huisvesting en integratie van vluchtelingen.

Hoofdstuk 4.4 Goed wonen in Groningen

Wonen is veel meer dan alleen een dak boven je hoofd. Woontevredenheid is een belangrijke component van brede welvaart. Wij willen iedereen die in Groningen wil wonen de kans geven om hier een passende woning te vinden. Via het toekomstige programma Volkshuisvesting werken we aan de beschikbaarheid en betaalbaarheid van voldoende woningen, de herstructurering en de kwaliteit van de bestaande woningvoorraad evenals aan het bouwen voor specifieke doelgroepen (conform het wetsvoorstel Versterking Regie Volkshuisvesting (In 2026 zal de Wet Versterking Regie Volkshuisvesting in werking treden. Deze Wet heeft als doel de regie op de woningmarkt te versterken, zodat gemeenten en de provincie beter kunnen inspelen op de woningbehoefte van verschillende groepen, zoals starters, ouderen en mensen met een lage inkomens. De wet geeft de overheid meer invloed op de woningbouwplanning, het gebruik van grond en de verdeling van middelen om de woningvoorraad te verbeteren en betaalbaarheid te waarborgen. Het doel is om de woningmarkt in balans te brengen en te zorgen voor voldoende passende woningen voor alle inwoners)).

Daarnaast vraagt de bestaande woningvoorraad in onze provincie om een kwaliteitssprong. Door de gaswinning kent onze provincie nog een extra bijzondere opgave: de versterkingsopgave. Daar wordt via de Herstelagenda hard aan gewerkt.

Door de komst van de Wet Versterking Regie Volkshuisvesting gaat de rol van de provincie op het gebied van wonen de komende tijd formeel veranderen, wij willen onze rol echter blijven invullen zoals we het nu ook doen: we werken samen met gemeenten, woningcorporaties, marktpartijen en zorgorganisaties aan de volkshuisvestelijke opgaven.

Waar zetten we op in?

Provinciale uitvoeringsagenda wonen 2022-2026 (link)

De komende jaren werken we samen met gemeenten, woningcorporaties, marktpartijen en zorgorganisaties verder aan de actiepunten zoals benoemd in de provinciale uitvoeringsagenda wonen 2022-2026. De twee speerpunten in deze agenda zijn:

1. Versnellen van de woningbouw met aandacht voor kwaliteit en diversiteit.

2. Verbeteren en verduurzamen van de bestaande woningvoorraad.

De rijksoverheid heeft in haar beleid en dus ook qua financiële inzet vooral aandacht voor het eerste speerpunt. Het verbeteren van de bestaande woningvoorraad is een grote opgave in Groningen en vergt ook extra inspanning in onze provincie. Via de Wet Versterking Regie Volkshuisvesting zal onze inzet op het eerste speerpunt vanuit het rijksbeleid gereguleerd worden. Ten aanzien van het tweede speerpunt zijn we voorlopig zelf aanzet, al agenderen we dit punt ook steeds in de diverse overleggen die we met het Rijk hebben. Ook omdat we samen met gemeenten en het Rijk in de regionale woondeals afspraken over herstructurering hebben gemaakt. Herstructurering kan juist voor een versnelling van de woningbouw zorgen.

Herstructurering

De woningvoorraad in onze provincie vraagt om een kwaliteitssprong. We richten ons op kwaliteitsverbetering en herstructurering van bestaande woningen en gebieden. We zien deze kwaliteitsverbetering als de hefboom voor nieuwe ontwikkelingen. De bestaande woningvoorraad staat voor een grootschalige kwaliteitsslag (o.a. verduurzamingsopgave, bouwtechnische staat, levensloopbestendigheid en geschikt maken voor de veranderende huishoudenssamenstelling). Er is de laatste decennia een achterstand in investeringen in de bestaande woningvoorraad ontstaan, mede doordat we uit een context van krimp komen.

Herstructurering van de bestaande woningvoorraad draagt bij aan toekomstbestendige woonwijken en kwaliteitsverbetering van de leefomgeving én biedt mogelijkheden voor verdichting (uitbreiding). Door toevoeging van nieuwe woonconcepten of transformatie van bestaande woonmilieus kan bijgedragen worden aan veilige en leefbare woonmilieus voor specifieke doelgroepen zoals ouderen. Daarnaast kan herstructurering een bijdrage leveren aan andere opgaven, waaronder een gezonde woonomgeving, vernieuwing van verouderde wijken, voorkomen van hittestress en transformatie van oude bedrijventerreinen en winkelgebieden.

We willen samen met gemeenten en corporaties een overkoepelend Plan van Aanpak Herstructurering maken waarin integraal de herstructureringsopgave wordt uitgewerkt. Daarbij hebben we ook oog voor de financiële mogelijkheden en onmogelijkheden. We kijken daarbij wat vanuit Rijksmiddelen gefinancierd kan worden en wat we als provincie zelf kunnen doen. Een provinciale herstructureringsregeling stellen we met medewerking van betrokken partijen op, zodat deze goed aansluit bij de behoefte.

Energiearmoede

Maatregel 29 van Nij Begun betekent een enorme impuls voor het isoleren van de bestaande woningvoorraad in onze provincie. Door de aanzienlijke labelsprongen die voor 2035 gerealiseerd zullen worden, worden de voorwaarden gecreëerd om energiearmoede tegen te gaan.

Net zoals in de afgelopen jaren ondersteunen we daar waar gewenst en mogelijk. Soms door een specifieke aanpak mede te financieren (zoals de aanpak jouwbespaarcoach.com aanpak in Oost-Groningen), soms door gemeenten te ondersteunen bij het doen van een aanvraag voor middelen bij het Rijk.

Masterplan Regiocentra

Onze regionale centra hebben een belangrijke functie op het gebied van wonen, werken en voorzieningen (denk aan zorg, onderwijs, winkels en horeca) voor zo'n 350.000 inwoners van de provincie. Daarom is het van groot belang deze regiocentra vitaal te houden. Toch zien we dat de leefbaarheid er onder druk staat, bijvoorbeeld door verouderde woongebieden, leegstand en verpaupering van winkels, gebrekkig maatschappelijk vastgoed en gebrek aan verblijfskwaliteit en groen. Kortom een flinke kwaliteitsverbetering is nodig. Via het Masterplan Regiocentra werken we samen met de betrokken gemeenten en het Rijk aan het opzetten en uitvoeren van een plan voor de komende 10-15 jaar voor deze regiocentra. Het Rijk heeft zich hieraan verbonden via de Regio Deal Regiocentra Groningen. In samenwerking met de gemeenten zijn een elftal regionale kernen geselecteerd met een urgente opgave (Leek-Tolbert, Bedum, Uithuizen, Appingedam, Delfzijl, Hoogezand-Sappemeer, Winschoten, Veendam, Nieuwe Pekela, Stadskanaal-Musselkanaal en Ter Apel). Een uitvoerings- en investeringsprogramma is gereed in de zomer van 2025.

Wonen en zorg voor ouderen en aandachtsgroepen

De provincie Groningen is één van de koploperregio's in het kader van het landelijke programma 'Een thuis voor iedereen'. Er is daarbij besloten om een koppeling te maken met het landelijke programma

‘Wonen en zorg voor ouderen’. Deze programma's richten zich op de huisvesting van aandachtsgroepen (Denk hierbij o.a. aan dak- en thuislozen, mensen die uitstromen uit een intramurale situatie, woonwagengebwoners en mensen met sociale of medische urgentie) en ouderen. Voor de provincie Groningen zijn de woon-, zorg- en begeleidingsopgaven voor deze groepen aanzienlijk. We werken samen met gemeenten, corporaties, zorgpartijen, welzijnsorganisaties en het zorgkantoor aan beleid om woningen makkelijker aan deze groepen toe te kunnen wijzen en op termijn meer geschikte woningen te realiseren.

Ten aanzien van aandachtsgroepen en woningen voor ouderen worden door gemeenten regionaal afgestemde woonzorgvisies opgesteld waarin de opgave voor de aangewezen aandachtsgroepen is uitgewerkt. Deze opgave wordt onderdeel van de provinciale en gemeentelijke volkshuisvestingsprogramma's en de gemeentelijke omgevingsvisies.

Ondersteuning gemeenten

Flexpool-regeling

Gebrek aan ambtelijke capaciteit is een groot probleem binnen de volkshuisvesting. De rijksoverheid stelt middelen beschikbaar voor de inhuur van extra capaciteit door gemeenten om woningbouw en herstructureringsprojecten te versnellen. De provincie ondersteunt gemeenten hierin door, onder meer 1 miljoen euro voor cofinanciering beschikbaar te stellen. We onderzoeken samen met de gemeenten welk deel van deze middelen we in een subsidieregeling inzetten en welk deel van de middelen we voor een provinciale expertpool beschikbaar zullen stellen.

Kennisnetwerk Krachtig Noord-Nederland

Het Kennisnetwerk Krachtig Noord-Nederland (KKNN) richt zich op een krachtig Noord-Nederland, bekeken door de lens van demografische veranderingen. Dit netwerk van ruim 1400 professionals werkzaam op zowel het fysieke als sociale domein zorgt voor een unieke kennisuitwisseling tussen onderzoekers en beleidsmakers, en beleidsmakers onderling. Deze professionals van gemeenten, provincies, woningcorporaties, zorg, onderwijs- en welzijnsinstellingen, adviesbureaus en kenniscentra buigen zich gezamenlijk over vraagstukken waar zij zich in hun dagelijks werk mee bezig houden. Via de activiteiten van het KKNN vergroten zij hun netwerk en doen zij kennis en inspiratie op die aan het denken zet en een andere keer meteen toepasbaar is. De vertaalslag van wetenschappelijke inzichten naar beleid en praktijk kan daardoor goed gemaakt worden. Het KKNN is als netwerk uniek in Nederland. We ondersteunen als één van de vijf grondleggers (De provincies Groningen, Drenthe, Fryslân, de Hanze en de RUG zijn de vijf grondleggers van het KKNN) van het KKNN ook de komende jaren het kennisdelen via het KKNN.

Provinciaal meester-gezel traject wonen

Vanwege het gebrek aan ambtelijke capaciteit binnen de volkshuisvesting zetten we samen met gemeenten en woningcorporaties een provinciaal meester-gezel traject voor wonen op. Waarbij bijvoorbeeld gemeenten en corporaties junior woonmedewerkers (de 'gezellen') in dienst nemen, en de provincie een leertraject voor deze nieuwe woonmedewerkers aanbiedt. Daarbij zullen zowel provinciale als landelijke 'meesters' ingeschakeld worden om de 'gezellen' op te leiden op het gebied van wonen. De provincie heeft al geëxperimenteerd met deze werkvorm bij het opleiden van 3 interne junior woonmedewerkers.

Uitvoering

1. We voeren de 18 actiepunten uit de provinciale Uitvoeringsagenda Wonen 2022-2026 uit.
2. We maken een plan van aanpak Herstructurering en een provinciale herstructureringsregeling.
3. We realiseren samen met de betrokken gemeenten het uitvoerings- en investeringsprogramma voor elf regiocentra met een begeleidende manifestatie in de zomer van 2025.
4. We voeren het programmamanagement voor het Masterplan Regiocentra ten behoeve van de voortgang en sturing op het gezamenlijke proces en inhoud, ook voor de bijbehorende Regio Deal Regiocentra Groningen.
5. We delen de benodigde kennis en expertise ten behoeve van de uitvoering van de plannen van de regiocentra en brengen de mogelijkheden voor financiering van de benodigde investeringen in beeld.
6. We faciliteren en geven richting aan gemeenten bij het opstellen van integrale regionaal afgestemde woonzorgvisies. Tevens zorgen we voor een doorvertaling van de regionale woonzorgvisies in het toekomstig provinciaal programma volkshuisvesting.

7. We zetten een nieuwe flexpoolregeling op en een provinciale expertpool wonen.
8. We ondersteunen het Kennisnetwerk Krachtig Noord-Nederland.
9. We implementeren een provinciaal meester-gezeltraject op wonen.
10. In 2025 organiseren we het eerste provinciale wooncongres (2025).

Hoofdstuk 5 Middelen

	2025	2026	2027
GEZOND GRONINGEN*	€ 1.050.000	€ 1.150.000	€ 1.150.000
BEWEGEN EN SPORTEN IN GRONINGEN	€ 565.000	€ 615.000	€ 615.000
Amendement ondersteuning verenigingen begroting 2025	€ 100.000		
SOCIAAL GRONINGEN	€ 450.000	€ 650.000	€ 600.000
Motie ontbijtassen	€ 100.000		
GOED WONEN IN GRONINGEN**	€ 1.362.862	€ 3.164.617	€ 2.200.000
ALGEMEEN			
Brede Welvaart	€ 100.000	€ 75.000	€ 75.000
Middelen voor bijeenkomsten, expertise en praktijkonderzoek	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000
TOTAAL	€ 3.827.862	€ 5.754.617	€ 4.740.000
Regiodeal Masterplan regiocentra	€ 9.958.000	€ 10.000.000	€ 300.000
*Via het NPG-uitvoeringsprogramma gezondheid (2024-2029) is € 74.000.000 beschikbaar voor dit thema.			
**Inclusief SPUK flexpool middelen € 2.177.479,13.			

Een overzicht van de structurele subsidies die onder leefbaarheid vallen vindt u in bijlage II.

Hoofdstuk 6 Hoe gaan we het volgen?

We monitoren de voortgang op de doelen via de jaarlijkse update van de Monitor Brede Welvaart Groningen. De cijfermatige basis hiervoor ligt in de Regionale Monitor Brede Welvaart van CBS, aangevuld met demografische informatie, typische Groningse aspecten en het inwonerperspectief. Als onderdeel van de monitor wordt het Groninger Panel iedere twee jaar gevraagd naar hun beleving van de woon- en leefomgeving en brede welvaartsaspecten. In totaal volgt de monitor een set van ruim 80 indicatoren, waarvoor de huidige situatie wordt geschetst, evenals ontwikkelingen over tijd en verschillen tussen regio's, gemeenten en specifieke doelgroepen. De monitor laat hiermee zien hoe de brede welvaart in Groningen zich ontwikkelt en voor welke opgaven de regio staat. De indicatoren die gebruikt worden voor het monitoren van dit uitvoeringsprogramma staan beschreven in bijlage III.

Tenslotte vindt aan het eind van dit uitvoeringsprogramma een evaluatie van de beleidsdoelen plaats. Provinciale Staten worden over deze evaluatie geïnformeerd.

BIJLAGE I Schematische weergave doelen, resultaten en activiteiten per thema

Gezond Groningen

Maatschappelijke doelen	Beleidsdoelen	Resultaten	Activiteiten
-Meer gezonde levensjaren	-In 2035 ervaren Groningers met een lagere sociaaleconomische status een verbetering in hun kwaliteit van leven.	- Versterkte samenwerking en kennisdeling tussen lokale organisaties, zorginstellingen, gemeenten en andere partners.	-Ondersteunen van het netwerk Gezond Groningen.
-Verbeteren van mentale gezondheid	-In 2035 is het aandeel Groningers met een chronische aandoening gedaald naar het landelijk gemiddelde.	- Grotere betrokkenheid van Groningers bij initiatieven gericht op gezondheid en welzijn.	-Ondersteunen van projecten binnen de 5 actielijnen van het netwerk Gezond Groningen, onder meer via het Nationaal Programma Groningen-uitvoeringsprogramma gezondheid.
-Meer bewegen en gezond leven	-In 2035 is het aandeel jongere en oudere Groningers dat zich eenzaam voelt gedaald.	- Succesvolle uitvoering van projecten binnen de 5 actielijnen, met verbeteringen in gezondheid, welzijn en sociaaleconomische status van Groningers.	-Projecten ondersteunen op het gebied van Positieve Gezondheid, zoals stimulerende activiteiten voor jongeren en ouderen.
	-In 2035 zijn meer Groningers tevreden met hun sociale contacten.	- Vergrote zichtbaarheid en effectiviteit van het Nationaal Programma Groningen-uitvoeringsprogramma gezondheid in de provincie.	-Zorg en voorzieningen regeling voortzetten.
	-In 2035 is het aandeel Groningers dat voldoet aan de landelijke beweeg richtlijnen gestegen	- Toegenomen kennis en toepassing van Positieve Gezondheid bij zowel jongeren als ouderen.	-Subsidieregeling opstellen voor gezonde en sociale voedselinitiatieven.
	-In 2035 is het aandeel Groningers met (ernstig) overgewicht in Groningen gedaald.	- Verbetering van mentaal en sociaal welzijn bij doelgroepen door stimulerende activiteiten	-Ondersteunen van 'Samen koken voor iedereen.
		-Verbeterde toegang tot zorg en voorzieningen voor kwetsbare groepen in Groningen, ondersteund door gerichte subsidies en initiatieven.	-Gezonde leefstijl initiatieven ondersteunen.
		- Beter begrip van gezonde voeding en sociale verbondenheid onder deelnemers van 'samen koken'.	- We blijven het netwerk dat is opgezet rondom het Gronings Provinciaal Beweegakkoord verder ontwikkelen. Daarnaast ondersteunen we projecten vanuit het Gronings Provinciaal Beweegakkoord via een herziene subsidieregeling.

		- Grotere bewustwording en deelname aan gezonde leefstijl initiatieven, wat resulteert in meetbare verbeteringen in de fysieke gezondheid en levensstijl van deelnemers.	-We blijven de regeling voortzetten die sporters met een beperking en sporttalenten ondersteunt, zodat zij toegang hebben tot de juiste faciliteiten en kansen om zich te ontwikkelen.
		-Een bredere en effectievere implementatie van het beweegbeleid en meer samenwerking tussen betrokken partijen, ondersteund door financiering.	-We blijven initiatieven ondersteunen die het bewegen in de openbare ruimte bevorderen, zoals lopen, fietsen en andere vormen van bewegingsactiviteiten die toegankelijk zijn voor iedereen.
		-Meer sporters met een beperking en talentvolle sporters hebben toegang tot de benodigde faciliteiten en ondersteuning, wat leidt tot een betere ontwikkeling van hun sportieve vaardigheden en deelname aan competities of andere sportieve activiteiten.	-We laten een verkenning uitvoeren naar hoe we doelgroepen die we nu minder goed bereiken beter kunnen betrekken/benaderen.
		-Toename van het aantal mensen dat actief beweegt in de openbare ruimte, met aandacht voor inclusiviteit. Dit resulteert in een gezondere en actievere samenleving, waarbij verschillende doelgroepen actief kunnen deelnemen.	-Via Topsport Noord blijven we talenten ondersteunen en de breedtesport via de kennis vanuit de topsport/talenten versterken, dit doen we in Groningen, maar ook op noordelijke schaal via Talenthub Noord.
		-Verbeterde benaderingsstrategieën voor doelgroepen die momenteel minder goed bereikt worden, resulterend in een grotere deelname aan beweegactiviteiten en het versterken van de sociale cohesie.	-We verkennen of we op provinciaal niveau het Volwassenenfonds kunnen ondersteunen.
		-Een sterker ondersteuningssysteem voor jonge sporttalenten, waardoor ze de kans krijgen om zich verder te ontwikkelen.	-We vragen Huis voor de Sport de Groningse sportverenigingen extra te ondersteunen.
		-Onderzoek naar de mogelijkheden om het Volwassenenfonds op provinciaal niveau te ondersteunen, met concrete aanbevelingen voor implementatie	
		-Sportverenigingen in Groningen ontvangen gerichte ondersteu-	

		ning, waardoor ze beter in staat zijn om hun activiteiten te organiseren, leden aan te trekken en de kwaliteit van sportaanbod te verbeteren.	
--	--	---	--

Sociaal Groningen

Maatschappelijke doelen	Beleidsdoelen	Resultaten	Activiteiten
-In Groningen leven minder mensen in armoede	-In 2035 is het aandeel mensen dat langdurig in armoede leeft gedaald	-Kwetsbare groepen krijgen meer toegang tot basisbehoeften zoals sport, cultuur, voedsel en kleding, wat bijdraagt aan hun sociale inclusie en welzijn.	-We bieden structurele ondersteuning aan het Jeugdfonds Sport en Cultuur, de stichtingen Leergeld, de voedselbanken in onze provincie die aangesloten zijn bij het Regionaal Distributiecentrum Groningen en aan de Kledingbanken Maxima.
-In Groningen zijn mensen in staat om mee te doen aan de samenleving	-In 2035 is het aandeel kinderen dat opgroeit in een huishouden met risico op armoede gedaald	-Effectievere en beter geïnformeerde beleidsmaatregelen en initiatieven voor het doorbreken van generatiearmoede, ondersteund door toegankelijke kennis en data voor lokale en regionale actoren.	-We bevorderen kennisuitwisseling over het doorbreken van generatiearmoede. Ook delen we via CMO STAMM, kennis en informatie en bieden open data aan via het Sociaal Planbureau Groningen voor gemeenten, (welzijn)organisaties, (onderwijs)instellingen en andere beleidsmakers.
-In Groningen kan iedereen zichzelf zijn	-In 2035 hebben minder Groningers problematische schulden	-Meer kinderen hebben toegang tot gezonde schoolontbijten, wat hun concentratie en leerprestaties verbetert, vooral in kwetsbare gezinnen.	-We implementeren de motie voor het verstrekken van schoolontbijten, waarbij we zorgen voor een praktische invulling en effectieve uitvoering.
	-In 2035 is de (digitale) geletterdheid van de Groningers vergroot	-Verbeterde toegang tot menstruatieproducten voor kwetsbare groepen, wat bijdraagt aan hun gezondheid, welzijn en het doorbreken van taboes rond menstruatie.	-We gaan in gesprek met verschillende organisaties om te onderzoeken hoe we het beste kunnen ondersteunen bij het verstrekken van menstruatieproducten aan kwetsbare groepen.
	-In 2035 ligt het aandeel vrijwilligers in Groningen boven het landelijk gemiddelde	-Aantal mensen met laaggeletterdheid neemt af door gerichte ondersteuning en programma's, wat bijdraagt aan meer zelfredzaamheid en betere participatie in de samenleving.	-We zetten de subsidieregeling laaggeletterdheid voor.
	-In 2035 ervaren meer Groningers zich veilig in de eigen sociale omgeving	-Meer projecten die discriminatie en uitsluiting voorkomen, resulterend in een meer inclusieve samenleving en afname van sociale uitsluiting en discriminatie.	-We gaan een subsidieregeling opzetten ter stimulering van projecten die zich richten op het voorkomen van discriminatie en uitsluiting. Tevens faciliteren we een actief uitwisselingsnetwerk tussen gemeenten en organisaties over diversiteit en inclusie.
	-In 2035 voelen minder Groningers zich gediscrimineerd	-Sterkere samenwerkingen tussen vrijwilligersorganisaties, wat leidt tot een meer effectieve inzet van vrijwilligers en een groter sociaal netwerk voor de inwoners van Groningen.	-We ondersteunen op verschillende manieren de samenwerkende partijen in het netwerk Vrijwilligers Groningen.

		-Versterkte samenwerking en kennisdeling tussen regionale partners, wat leidt tot effectievere opvang, huisvesting en integratie van vluchtelingen.	-We organiseren regionale bijeenkomsten waarin gemeenten, woningcorporaties, maatschappelijke organisaties en andere relevante ketenpartners samenkomen om ervaringen uit te wisselen, best practices te delen en samen te werken aan het verbeteren van de opvang, huisvesting en integratie van vluchtelingen.
--	--	---	--

Goed wonen in Groningen

Maatschappelijke doelen	Beleidsdoelen	Resultaten	Activiteiten
-Is de energiearmoede in Groningen verminderd.	-In 2035 is het aandeel Groningers dat aangeeft moeite te hebben met het betalen van de energierekening gehalveerd	-Verbeterde woningmarkt en huisvesting in de provincie door concrete uitvoering van de actiepunten.	-We voeren de 18 actiepunten uit de provinciale Uitvoeringsagenda Wonen 2022-2026 uit.
-Er is voor iedere Groninger een 'passende' woning.	-In 2035 zijn alle woningen aardgasvrij-gereed (isolatiestandaard).	-Geoptimaliseerde stads- en wijkontwikkeling door het creëren van een gerichte aanpak en financieringsregeling.	-We maken een plan van aanpak Herstructurering en een provinciale herstructureringsregeling.
-Onze inwoners zijn tevreden met hun woon- en leefomgeving.	-In 2035 zijn in Groningen relatief meer woningen verduurzaamd dan het landelijk gemiddelde.	-Versterkte regio's en centrumgebieden door realisatie van investeringsprogramma's en manifestatie voor elf regiocentra.	-We realiseren samen met de betrokken gemeenten het uitvoerings- en investeringsprogramma voor elf regiocentra met een begeleidende manifestatie in de zomer van 2025.
	-In 2035 is er voor de meest kwetsbare groepen passende huisvesting.	-Gecoördineerde voortgang en effectief beheer van het proces en de inhoud van het Masterplan, inclusief de Regio Deal Regiocentra Groningen.	-We voeren het programmamanagement voor het Masterplan Regiocentra ten behoeve van de voortgang en sturing op het gezamenlijke proces en inhoud, ook voor de bijbehorende Regio Deal Regiocentra Groningen.
	-In 2035 zijn meer Groningers tevreden met hun huidige woning.	-Efficiëntere uitvoering van plannen voor regiocentra door kennisdeling en het inzichtelijk maken van financieringsmogelijkheden.	-We delen de benodigde kennis en expertise ten behoeve van de uitvoering van de plannen van de regiocentra en brengen de mogelijkheden voor financiering van de benodigde investeringen in beeld.
	-In 2035 worden meer voorzieningen als toegankelijk en bereikbaar ervaren.	-Geïntegreerd beleid voor wonen en zorg door ondersteuning van gemeenten bij het ontwikkelen van woonzorgvisies, die verder doorvertaald worden naar provinciaal beleid.	-We faciliteren en geven richting aan gemeenten bij het opstellen van integrale woonzorgvisies. Tevens zorgen we voor een doorvertaling van de regionale woonzorgvisies in het toekomstig provinciaal programma volkshuisvesting.
	-In 2035 zijn de 11 regiocentra, uit het Masterplan Regiocentra, toekomstbestendig en bieden ruimte aan wonen, werk, zorg, onderwijs en cultuur.	-Betere inzetbaarheid van deskundigen door het opzetten van flexibele en gespecialiseerde poolregelingen.	-We zetten een nieuwe flexpoolregeling op en een provinciale expertpool wonen.

	-In 2035 zijn Groningers tevreden met de mogelijkheden tot sport en bewegen, toegang tot natuur en landschap, water, cultuur, evenementen en vrijetijdsbesteding.	-Versterkte regionale samenwerking en kennisuitwisseling voor maatschappelijke vraagstukken in Noord-Nederland.	-We ondersteunen het Kennisnetwerk Krachtig Noord-Nederland.
		-Verhoogde deskundigheid en samenwerking binnen de woonsector door het ontwikkelen van een begeleidend meester-gezeltraject.	-We implementeren een provinciaal meester-gezeltraject op wonen.
		-Verhoogde zichtbaarheid en discussie over woningmarktontwikkelingen in de provincie door de organisatie van het eerste wooncongres.	-In 2025 organiseren we het eerste provinciale wooncongres (2025).

BIJLAGE II Overzicht structurele budgetten organisaties Leefbaarheid 2025-2027**

Organisatie	Budget 2025	Budget 2026	Budget 2027
Zorgbelang Groningen	€ 779.300	€ 797.200	€ 815.500
Zavie	€ 138.240	€ 141.440	€ 144.720
Platform Hattinga Verschure	€ 34.560	€ 35.360	€ 36.180
Vereniging Groninger Dorpen	€ 296.200	€ 303.000	€ 310.000
CMO STAMM	€ 682.800	€ 698.500	€ 714.600
Studiefonds*	€ 156.800	€ 156.800	€ 156.800
Totaal	€ 2.087.900	€ 2.132.300	€ 2.177.800

* De komende jaren wordt vanuit de leefbaarheidsmiddelen een extra bijdrage van € 50.000 per jaar beschikbaar gesteld

** Uitgaande van een accres (inflatiecorrectie van 2,3%) voor 2026 en 2027.

BIJLAGE III Indicatoren uitvoeringsprogramma

Gezondheid

- Percentage (zeer) goede ervaren gezondheid onder volwassen Groningers

2025	2026	2027	Totaal
70%	71%	72%	-

- Aantal toegekende aanvragen zorg- en voorzieningenregeling

2025	2026	2027	Totaal
6	6	6	18

Bewegen en sport

- Het aandeel Groningers dat voldoet aan de landelijke beweegrichtlijnen

2025	2026	2027	Totaal
51%	53%	55%	-

- Aantal mensen dat gebruik maakt van de regeling "Vervoer en Ondersteuning Sporters met een beperking en Sporttalenten"

2025	2026	2027	Totaal
50	55	60	165

Sociaal

- Het aandeel Groningers dat zich eenzaam voelt

2025	2026	2027	Totaal
49%	47%	45%	-

- Het aantal toegekende aanvragen binnen de regeling laaggeletterdheid

2025	2026	2027	Totaal
-	10	10	20

Wonen

- Tevredenheid met de eigen woonomgeving

2025	2026	2027	Totaal
83%	84%	85%	-

- Aantal gemeenten dat gebruik heeft gemaakt van de provinciale herstructureringsregeling

2025	2026	2027	Totaal
0	5	5	10

BIJLAGE IV Subsidieregelingen

- Subsidieregeling Vervoer en Ondersteuning Sporters met een beperking en Sporttalenten 2025-2027

- Subsidieregeling Zorg & Voorzieningen 2025-2027